

The Office Of The Principal and Vice - Chancellor

**PROFESA MANDLA MAKHANYA, HLOGO LE
MOTLATŠAMOKHANSELIRI
YUNIBESITHI YA AFRIKA
BORWA**

**KAMOGELO, KAROLO YA 2: SEMINARE LE THAKGOLO YA
PUKU**

***Yunibesithi ya Afrika Borwa le Diyunibesithi tša Afrika Borwa
Phetogong: Kago ya Yunibesithi ya Afrika: Maloba, Lehono le
ka Moso***

**Holo ya Senate, Unisa, Khamphase ya
Muckleneuk**

7 Lewedi 2018

- Moswaramarapo: Ngaka Somadoda Fikeni, Molaodimogolo:
Diprotšeke tša go Ikgetha le Moeletši wa Hlogo le Motlatšamokhanseliri

- Profesa R Viljoen, Hlogo: Kg o r o y a H i s t o r i l e
M o e t a p e l e w a P r o t š e k e
- Profesa A Manson, mongwadi wa kgatišo
- Profesa A Bawa, seboledisegolo sa lehono (*Thaetlele: UNISA le
Taolo ya rena ya Tlhabollo ya Bosetšhaba*)
- Maloko a Bolaodiphethišo le Bolaodi bjo bo Katološitšwego bja
Unisa
- Bakgathatema ba rena mathapama a:
 - Profesa A Keet, Modulasetulo: Komiti ya Ditona ya Tekolo ka ga
Phetošo ya Thuto ya Godimo
 - Profesa N Baijnath, Mohlankedimogolophethiši (CEO): Lekgotla la
Thuto ya Godimo
- Bašomedi ba Unisa
- Baithuti ba Unisa
- Bakgathatema ba Unisa le maloko a mekgatlo ya institšhušene ya
reana
- le khwaere ya rena ya Unisa

Madume go lena ka moka, gape le amogetšwe go karolo ye ya bobedi ya seminare ya rena le thakgolo ya puku. Polelo ya go ikgetha ya kamogelo go baeng bao le maloko a phanele ao a fetšago go tsena, le bao ba tlogo ba ba abelana le rena bohlale le dikgopolo.

Mo seripeng sa mosong wo re abelane dintlhakemo tša go fapana ka ga dikgopolo tša leeto le le botse la Unisa la mengwaga ye 145 ye e fetilego, gape re swayaswayile ka ga karolo ya yona le khuetšo ka Afrika Borwa mo lebakeng leo. Ke nagana gore ka moka re a dumela gore e be e le karolo ya go thabiša ka nnete. Mathapameng a šedi ya rena e tla lebelela kudu tša ka moso ge re beakanya *mabokamoso*: Mabokamoso a baithuti ba rena, karolo yeo Unisa e tlogo e bapala ka go bopa mabokamoso ao, khuetšo ya Unisa godimo ga le seabe go tlhabollo ya rena ya bosetšhaba.

Mo mengwageng ye 50 ya go feta le ka godimo ga fao e bile ye thata historing ye e diregago ya phetogo ya dipolotiki ya Afrika Borwa, gomme se se laeditšwe ka gare ga taolo ya mokgwa wa yona wa thuto ya godimo. Go tloga go go beng institšhušene ye e swaraganego bja ka kobo ya mmušo wa kgethollo go tloga ka 1948 go ya mathomong a bo1990, Unisa e fetogile le go fetolwa go ba yunibesithi yeo bjale bobedi e laetšago le go godiša tlhago le mekgwa ya setšhaba se se filwego temokrasi gomme e kgotsofatša karolo ye bohlokwa katološong ya phihlelelo ya thuto ya

godimo ka lekaleng. Ka godimo ga tee-tharong ya baithuti ba Afrika Borwa bjale ba ngwadišitše le Unisa, gomme se se bonala se tlo oketšega le ge go na le go hlongwa ga baabi ba poraebete. Maabane, ke be ke bala, mohlala, gore Stadio bjale e na le baithuti ba 29 000 bao ba latelago kgopolo ya bona ya “yunibesithikgoparara” yeo e fago bobedi go ithuta ka go ba le kamano le ka go hloka kamano ka dikhose tše di lego gona le tše di beakantšwego tša go fapana tšeo di tlogago go moakanyetšo wa diaparo go ya go boentšeneere, le bodiragatši go fihla go khomese.

Leeto la rena, le bile le mathata ao a tšwelago pele go fetiša diteng tša thuto tša dikhoso tša rena le go lokiša gape sebopego sa rena sa setšhaba le boitšhupo go akaretša dinyakwa le dinnete tša Afrika Borwa le kontinente ya Afrika Borwa ka bophara. Se se kgonthišitše gore Unisa e dula e le moswananoši bobedi ka mokgwa le ka dikabo tša rena tša thuto gomme re swanela go itshwarelela go seo. Re na le mohlala wo o beilwego ka tielelo godimo ga kontinente ya Afrika le mafaseng a mangwe a kgole le leina leo le tsebjago le go amogelwa lefaseng ka bophara. Re swanetše go laola seo mmogo go feta peleng.

Mang le mang yo a balago ka histori ya Unisa ya ngwagakgolo wa go feta a ka se, goba a palelwa go angwa ke thatafo ya institšhušene ye ya

kgoparara le karolo ya yona ye e sego bonolo ya ka mehla le ye e phegegago ka mmušo le thuto ya godimo ka Afrika Borwa. Go swana le bontši bja diinstitšhušene tša kgale, Unisa e bile le tše botse le tše mpe gomme ka go le lengwe, mola mediro ye e sa thabišego e tšwela pele go diegiša maemo ao a nyakwago a phetošo ya lebelo, le ge go le bjalo di fa sebopego sa maatla ao a phethagatšago kgolo ye e oketšegago ya institšhušene.

Unisa ntle le pelaelo ke yunibesithi ya Afrika ya sebopego sa go ithuta wa go hloka kamano. Gona re tla kgonthišiša bjang seabe sa yona se bohlokwa le sa go tšwela pele go atlega tlabollong ya rena ya bosetšhaba? Ka moka re tseba polelo ye e rego: *Bao ba sa ithutego go tšwa go histori ba tlo e boeletša*. Sa rena ga se nke e be, le ga e le go ba, leeto le le bonolo. Se se bitšwago Mpshafatšo ya Intasteri ya bo4 ya go ba le bokgoni bja yona bjo bogolo bja tlabollo ya bosetšhaba – kudu ka ODeL – se re gapeletša go šogana le ditlhohlo tše dingwe tše thata e le ka nnete: ka ga phetošo, tšhomišano le go nyaka mohuta wa bokgoni bjoo re bo nyakago go kgonthišiša gore re dula re le nneteng ebile re šoma gabotse le gore dialoga tša rena di bonala bjalo ka badudi ba bohlokwa le ba go le maikarabelo lefaseng ka bophara. Histori ye ya semmušo ya Yunibesithi ya Afrika Borwa e fa polatefomo ya go tia le lenaneo la dithutwana tše di rutilwego, yeo dipoledišano tša ka

moso di kago thewa godimo ga yona ge re tsena lebakeng le thata le le bohlokwa go fetiša tlhabolong ya thuto ya godimo ka Afrika Borwa.

Se ke selo seo se lego pelong ya seboledisegolo sa rena mathapameng a, Profesa Ahmed Bawa, yoo e lego CEO ya bjale ya Universities South Africa, mokgatlo woo o emetšego Diyunibesithi tša setšhaba ka moka tše 26 ka Afrika Borwa. Universities South Africa e ngwala dipholisi, ahlaahla diprotšeke tša pholisi tša mmušo le go kgotsofatša dinyakwa tša kwalakwatšo tša lekala. Pele ga fao, Profesa Bawa e be le Motlatšamokhanseliri le Hlogo kua DUT; Motlatša Motlatšamokhanseliri, Kholetše ya Hunter, City University ya New York; le Motlatša Motlatšamokhanseliri Yunibesithing ya KwaZulu-Natal, magareng a maemo a mangwe a bohlokwa. O na le PhD go tšwa Yunibesithi ya Durham University ka lekaleng la fisikse ya teori. Gomme ka go realo, go swana le “batsebalegi” ba bantši ba dipolotiki le ba leago ba Afrika Borwa, Profesa Bawa ke Moithuti wa maloba wa Unisa, o filwe tikrii ya gagwe ya BSc ka 1982 (dithutwanakgolo tša gagwe e le Mmetse le Fisikse). Profesa Bawa e be le molweladitokelo tša baithuti. Sa go kgahliša, o gopola a rutwa ke mofahloši wa sefane sa Verwoerd. Go borahistori mo magareng a rena, go ka no nyakega go lebeledišiša ge e ba gabotse mofahloši yoo o be a tswalane le Dr Verwoerd yoo a bilego mothomi wa thuto ya bathobaso. Ge go le bjalo, e oketša bohumi, thatafo

le thulano ya tlhago ya yunibesithi ya rena ya semaka!

Profesa Bawa, o amogetšwe ka diatla tše pedi. Tsebišo ye ye kopana ga e sware gabotse seabe sa gago se segolo ebile e le sa go thabiša thutong ya godimo ka Afrika Borwa, eupša e fe seswantšho le tiišetšo ya boikgafo bja gago thutong ya godimo, bjoo gape o bo laetšago mathapameng a. Re letetše go kwa tšeo o nyakang go di abelana le rena.